Liikenne- ja viestintävirasto
Transport- och kommunikationsverket

Eduskunnan lakivaliokunta

LaV@eduskunta.fi

Päiväys/Datum
7.11.2022
Dnro/Dnr
TRAFICOM/518002/03.03.01/2022

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi nostettavia edustajakanteita koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunnan lakivaliokunta pyytää lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi nostettavia edustajakanteita koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 111/2022 vp). Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kieltotoimenpiteitä koskevista edustajakanteista. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi laki kuluttajien yhteisiä etuja edistävien järjestöjen nimeämisestä oikeutetuiksi yksiköiksi. Esityksessä ehdotetaan myös muutoksia useisiin muihin lakeihin kuten Liikenne- ja viestintävirastosta annettuun lakiin. Ehdotetuilla laeilla pantaisiin täytäntöön kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi nostettavia edustajakanteita koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 25.6.2023.

Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa seuraavaa.

Kieltotoimenpiteet

Kieltotoimenpiteitä koskevassa laissa säädettäisiin oikeutettujen yksiköiden oikeudesta panna vireille edustajakanne, jolla vaadittaisiin kieltotoimenpiteen määräämistä sellaista elinkeinonharjoittajaa vastaan, joka on menetellyt vastoin unionin lainsäädäntöä, jolla suojataan kuluttajien yhteisiä etuja. Kieltotoimenpiteellä elinkeinonharjoittajaa kiellettäisiin jatkamasta tai uudistamasta menettelyään. Kanteen voisi oikeutettuna yksikkönä panna vireille toimivaltainen viranomainen tai oikeutetuksi yksiköksi nimetty kuluttajien yhteisiä etuja edistävä rekisteröity yhdistys. Kieltotoimenpiteen määräisi markkinaoikeus.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää kannatettavana ja selkeänä ehdotusta, jonka mukaan kieltotoimenpiteitä koskevista edustajakanteista säädettäisiin erillislaissa. Virasto pitää hyvänä myös ehdotusta, jonka mukaan uudella lailla ei puututtaisi eri lakeihin sisältyviin kieltotoimenpiteitä koskeviin menettelyihin. Uusi laki kumoaisi rajat ylittävästä kieltomenettelystä annetun lain (kieltomenettelylaki), jossa säädetään suomalaisten viranomaisten ja kuluttajajärjestöjen oikeudesta panna asia vireille toisessa ETA-valtiossa sieltä peräisin olevan lainvastaisen toiminnan lopettamiseksi.

Liikenne- ja viestintävirasto on yksi voimassa olevan kieltomenettelylain mukaisista viranomaisista, joka voi panna vireille kieltokanteen toisessa jäsenvaltiossa kieltomenettelylain kattamilla aloilla. Uutta lakia kieltotoimenpiteitä koskevasta edustajakanteesta sovellettaisiin edustajakannedirektiivissä

tarkoitettuihin kieltotoimenpiteitä koskeviin sekä kotimaisiin että rajat ylittäviin edustajakanteisiin. Liikenne- ja viestintävirasto olisi kuluttaja-asiamiehen, KKV:n, Finanssivalvonnan, Fimean, Valviran ja tietosuojavaltuutetun ohella toimivaltainen viranomainen edustajakanteen nostoon sekä kotimaisissa että rajat-ylittävissä edustajakanteissa.

Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittää huomiota siihen, että toimivalta edustajakannedirektiivin mukaisissa asioissa on merkittävästi laajempi kuin kumottavaksi ehdotetussa, kieltokannedirektiiviin perustuvassa kieltomenettelylaissa. Lisäksi esityksen mukaan direktiivin soveltamisalaan kuuluvia säädöksiä täydennetään sitä mukaan kuin EU:sta tulee uutta, kuluttajien etuja suojaavaa sääntelyä. Esimerkkinä tällaisesta säädöksestä on komission 15.12.2020 antama ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista (digipalvelusäädös) ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta. Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittää huomiota myös siihen, että sen toimivalta direktiivin kattamilla aloilla ei kaikilta osin pidä sisällään kuluttajansuojaan tähtääviä tehtäviä. Esimerkiksi tieliikenteen markkinavalvontatehtävät perustuvat yksinomaan tuotteiden vaatimusten mukaisuuden ja tuoteisiin liittyvien riskien valvontaan (tuotevalvonta). Kuluttajien oikeuksien ja etujen valvonta on tältä osin uusi valvonta-alue, johon virastolla ei ole osaamista, saati resursseja.

Hallituksen esityksessä todetun mukaisesti toimivaltaiset viranomaiset eivät ole saattaneet vireille ainoatakaan kieltomenettelyä muissa ETA-valtioissa ja voidaan pitää epätodennäköisenä, että kanteita saatettaisiin tulevaisuudessa vireille nykyistä useammin. Esityksen mukaan voidaan lähtökohtaisesti pitää epätodennäköisenä, että kieltomenettelyistä aiheutuisi viranomaisille lisäkustannuksia. Edellä esitetty huomioon ottaen uuden lainsäädännön tosiasiallisia vaikutuksia Liikenne- ja viestintäviraston ja ylipäätään viranomaisten toimintaan on kuitenkin mahdollista arvioida tarkemmin vasta pidemmän ajan kuluessa, minkä vuoksi ehdotuksen vaikutuksia viranomaisen toimintaan, resursseihin ja rahoitukseen ei tässä vaiheessa ole mahdollista täysimääräisesti arvioida.

Hyvitysmenettelyt

Esityksen mukaan hyvitystoimenpiteistä säädettäisiin ryhmäkannelaissa. Ryhmäkannelain soveltamisalaa laajennettaisiin direktiivin soveltamisalan mukaisesti nykyisestä siten, että perinteisten kuluttajansuojasäädösten rikkomistilanteiden lisäksi ryhmäkanteen voisi nostaa esimerkiksi tietosuojaa, rahoituspalveluja taikka liikennettä tai sähköistä viestintää koskevissa asioissa. Kuluttajaryhmän puolesta kanteen voisi nostaa kuluttaja-asiamies tai oikeutetuksi yksiköksi nimettävä yhdistys.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää kuluttaja-asiamiehelle ehdotettua toimivaltuutta kannatettavana ottaen huomioon kuluttaja-asiamiehen nykyiset toimivaltuudet ja vankka kokemus kuluttajan etujen suojaamisessa. Virasto kannattaa myös oikeutetuksi yksiköksi nimettävän yhdistyksen mahdollisuutta ryhmäkanteen - kuten myös edellä esitetyn kieltokanteen nostamiseen. Tämä on linjassa direktiivin kanssa, joka painottaa kuluttajajärjestöjen aktiivista ja ensisijaista roolia direktiivin tavoitteiden toteuttamisessa.

Kati Heikkinen

pääjohtajan sijainen, ylijohtaja

Päivi-Maria Virta

johtava asiantuntija

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 8.11.2022. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.